

กำแพงและคูเมืองเมืองราชบุรี

ชื่อแหล่ง : กำแพงและคูเมืองเมืองราชบุรี

ที่ตั้ง : ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

เส้นทางเข้าสู่แหล่ง :

ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 100 กิโลเมตร มาตามถนนเพชรเกษม

สภาพภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อม :

สภาพภูมิศาสตร์ : ที่ราบริมฝั่งแม่น้ำแม่กลอง

แหล่งน้ำ : แม่น้ำแม่กลองไหลผ่านทางด้านทิศตะวันออกของตัวเมือง

ประวัติ : เมืองราชบุรี ตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันตกติดริมฝั่งแม่น้ำแม่กลอง มีร่องรอยคูน้ำและคันดินเป็นกำแพงของเมืองโบราณลักษณะโดยทั่วไปของตัวเมืองเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้างประมาณ 750 เมตร ยาว 2,250 เมตร ตัวเมืองล้อมรอบด้วยคูเมืองและกำแพงเมือง โดยมีกำแพงเมืองสามด้านคือด้านทิศเหนือ ทิศใต้ และทิศตะวันตก ส่วนด้านทิศตะวันออกใช้แม่น้ำแม่กลองเป็นคูเมืองตามธรรมชาติ

สภาพปัจจุบัน : คันกำแพงดินทางด้านทิศตะวันตกเป็นแนวเส้นตรง ปัจจุบันคือถนนแขวง คันกำแพงด้านทิศใต้มีบ้านเรือนสร้างทับหมด ด้านทิศเหนือแนวคันกำแพงยาวไปจดแม่น้ำแม่กลอง คูเมืองทางด้านทิศใต้บรรจบกับแม่น้ำแม่กลองบริเวณหลังวัดช่องลมในปัจจุบัน คูเมืองด้านนี้ยังคงสภาพให้เห็นเป็นคูเมืองอยู่แต่มีบ้านเรือนปลูกปลูกถ้ำเป็นจำนวนมาก คูเมืองด้านทิศใต้นี้บรรจบกับแนวคูเมืองทางด้านทิศตะวันตกบริเวณถนนแขวงในปัจจุบันที่เดิมคือกำแพงเมืองทางด้านตะวันตก โดยคูเมืองจะอยู่ด้านนอก ปัจจุบันมีบ้านเรือนรูกถ้ำอยู่เป็นจำนวนมาก แนวคูเมืองทางด้านทิศตะวันตกนั้นเลื่อนไปบริเวณที่ถูกถนนเพชรเกษมสายเดิมตัดผ่าน ส่วนที่พื้นแนวถนนยังเห็นร่องรอยอยู่ ถัดกำแพงด้านทิศเหนือขึ้นไปประมาณ 320 เมตร มีคันดินยาวขนานไปกับตัวกำแพง ปัจจุบันเป็นถนนแยกจากสายแขวงไปทางทิศตะวันออกไปสุดที่หลังวัดห่มดิน ส่วนทางด้านทิศตะวันตก ซึ่งคันกำแพงได้กลายเป็นถนนแขวงไปแล้วนั้น ก็มีแนวคันดินขนานกับแนวกำแพงเมืองด้านทิศตะวันตกนี้เช่นกัน โดยมีระยะห่างกันประมาณ 400 เมตร จึงอาจกล่าวได้ว่าแนวคันดินที่พบทางด้านทิศเหนือและทิศตะวันตกนี้เป็นแนวกำแพงเมืองชั้นนอกของเมืองราชบุรี

สิ่งสำคัญ : นอกจากแนวกำแพงเมืองและคูเมืองแล้ว ภายในบริเวณเมืองโบราณนี้มีโบราณวัตถุสถานที่สำคัญอยู่หลายแห่ง ที่สำคัญคือ วัดมหาธาตุ ตั้งอยู่เกือบกลางเมือง สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยทวารวดี ราวพุทธศตวรรษที่ 15 – 16 และต่อมาเมื่อได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมเขมร จึงได้มีการก่อสร้างดัดแปลงศาสนสถานกลางเมือง ที่เรียกว่าปราสาทหรือปราสาท เพื่อให้เป็นศูนย์กลางของเมืองตามความเชื่อเรื่องจักรวาลของเขมร ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยาได้มีการก่อสร้างพระปราสาทแบบอยุธยาซ้อนทับพระปราสาทองค์เดิม ภายในองค์ปราสาทมีภาพจิตรกรรมฝาผนังสมัยอยุธยาตอนต้น นอกจากนี้ยังมีวิหารที่ตั้งอยู่ด้านหน้าพระปราสาท ฐานก่อสร้างด้วยศิลาแลง น่าจะเป็นอาคารในช่วงที่ได้รับวัฒนธรรมเขมร ที่สำคัญคือกำแพงศิลาแลง ที่ล้อมรอบองค์ปราสาท ทับหลังกำแพงสลักจากหินทรายเป็นรูปพระพุทธรูป ประทับนั่งอยู่ในซุ้มเรือนแก้ว แสดงปางสมาธิ ลักษณะอิทธิพลศิลปะเขมรแบบบายน ด้วยตัวอย่างโบราณวัตถุสถานดังกล่าวทำให้เชื่อได้ว่าเมืองโบราณนี้มีมาตั้งแต่สมัยลพบุรี และสันนิษฐานว่าเป็นเมือง **ขยราชบุรี** ที่ปรากฏอยู่ในปราสาทพระขรรค์ ที่พระเจ้าชัยวรมันที่ 7 แห่งราชอาณาจักรเขมร โปรดเกล้าให้จารึกขึ้นว่าได้พระราชทานพระชัยพุทธมหานาค ไปประดิษฐานยังศาสนสถานตามเมืองต่าง ๆ จำนวน 23 แห่ง เมืองนี้ได้ยู่ต่อเนื่องมาจนถึงสมัยอยุธยา ซึ่งมีช่วงเวลาร่วมสมัยกับเมืองสุโขทัย จึงปรากฏชื่อเมืองราชบุรี อยู่ในศิลาจารึกหลักที่ 1 ด้วย ด้วยหลักฐานต่าง ๆ ข้างต้นทำให้ประมวลได้ว่า ร่องรอยของเมืองโบราณแห่งนี้ คือเมืองราชบุรีเดิมที่กล่าวถึงในศิลาจารึกหลักที่ 1 ในสมัยสุโขทัย และเป็นเมืองที่มีมาก่อนตั้งแต่สมัยลพบุรีที่สืบเนื่องมาจนสมัยกรุงศรีอยุธยา หลักฐานก็คือพระปราสาทวัดมหาธาตุนี้เอง ซึ่งนอกจากวัดมหาธาตุแล้วยังมีร่องรอยหลักฐานความเจริญรุ่งเรืองปรากฏอยู่อีกหลายแห่งเช่น เจดีย์วัดเพรง เจดีย์หัก วัดเขาเหลือ วัดหลุมดิน เป็นต้น

กำหนดอายุสมัย : อิทธิพลเขมรโบราณ-อยุธยา

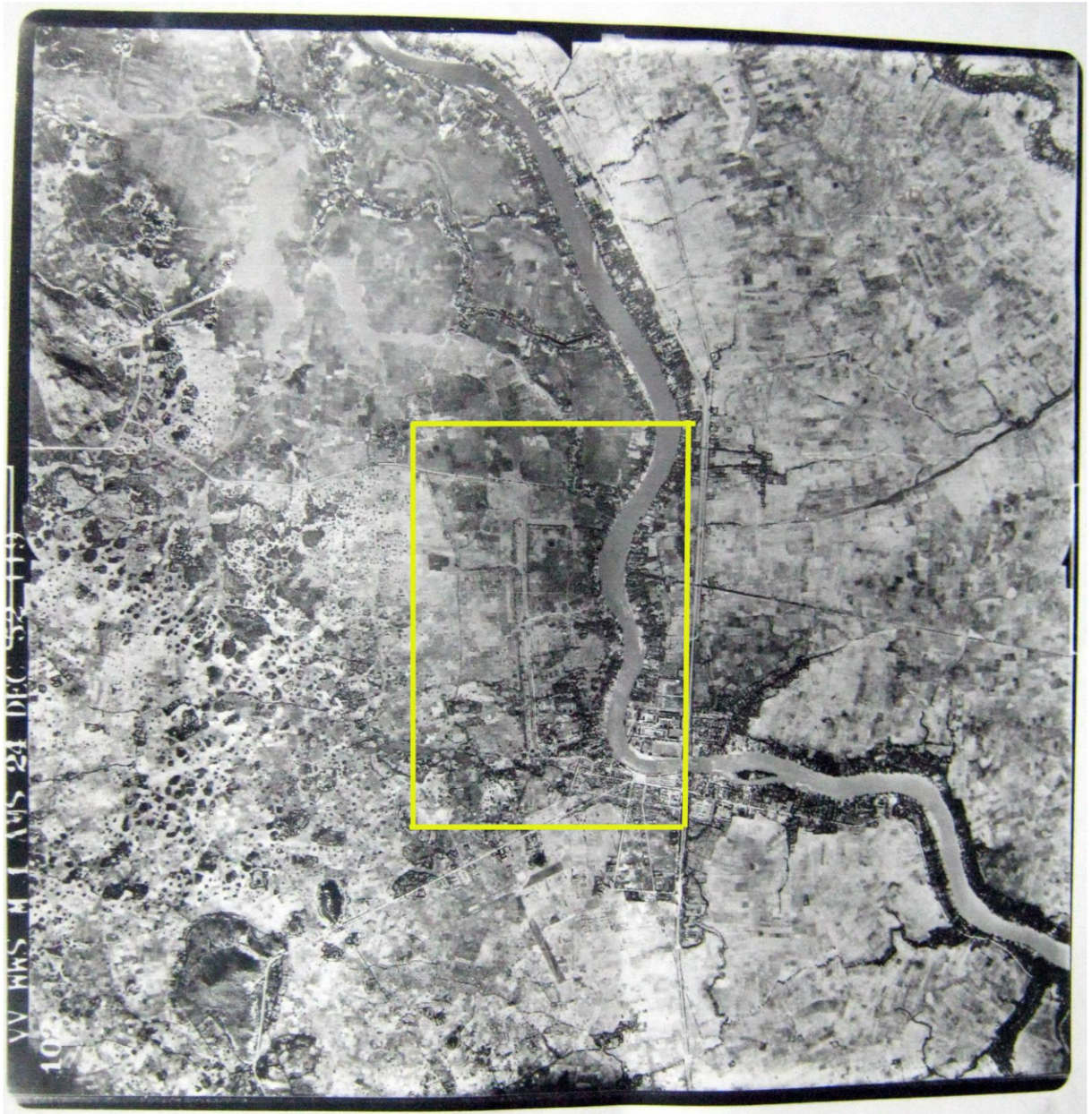
การประกาศขึ้นทะเบียน : ยังไม่ได้รับการขึ้นทะเบียน

รูปแบบของแหล่งโบราณคดี : เมืองโบราณ

วันเวลาที่ปฏิบัติงาน : สำรวจ บันทึก

ผู้สำรวจ/บันทึกข้อมูล : นายประชา สุวรรณสร น.ศ.พยุ่ง วงษ์น้อย, นายเคชา สูดสวาท และ

นางสาวสุริยา สุวรรณนิมิตร

สำนักงาน

